

Výuka finanční gramotnosti baví mě i děti

Ulrike Trepáková se z učitelky v mateřské škole stala finanční poradkyní ve společnosti OVB Allfinanz, a. s. Od roku 2010 se věnuje výuce finanční gramotnosti na základních školách. O svých zkušenostech nejen s výukou se podělila v tomto rozhovoru.

■ Jaká je vaše původní profese?

Původní profesí jsem učitelka mateřské školy, kde jsem 20 let pracovala. Po dvaceti letech jsem byla oslovena firmou OVB. Jakmile jsem zjistila, že jsem schopna dělat tuto profesi i jako zdroj obživy, šla jsem do toho a věnuji se jí od roku 1994, tedy také více než dvacet let.

Finanční gramotnost neodpovídá tomu, co současný finanční trh obsahuje a nabízí

■ Jak jste se dostala k výuce finanční gramotnosti?

Na jednom firemním setkání nám byla představena aktivita, které se firma hodlá nově věnovat. Tedy nejen konzultační činnosti a službám pro klienty, ale i vzdělávání v oblasti financí, a to na školách. Byl nám představen pilotní projekt finanční gramotnosti a mě to moc zaujalo. Navíc se tím ke mně vrátilo školství a učitelství. Výuce finanční gramotnosti se tak věnuji už od roku 2010.

■ Kolik škol je dneska do projektu zapojeno?

V celé republice je to asi přes sto škol. Je nás několik, kteří se tomu věnují. Vyučujeme na základních, středních i vysokých školách. Já se věnuji základním školám. V současné době jich mám sedm – šest škol v Karlovarském kraji a jednu v Ústeckém kraji.

■ Jak staré jsou nejmenší děti, pro které je výuka finanční gramotnosti určena?

Tento projekt je určen pro žáky osmých a devátých tříd.

■ Jak probíhá úvod do výuky?

Snažím se výuku pojmut s humorem. Začínáme obrázkem a otázkou, co pro žáky znamená peníze, jak jim říkají, co si pod slovem peníze představují, jaký k nim mají vztah, jak se orientují na finančním trhu. Kreslím jim to a znázorňuji. Ptám se žáky, jaké znají bankovní domy, pojišťovny, jaké znají nástroje a produkty, jestli slyšeli termín stavební spoření, povinné ručení a podobně. Dále jmenuji zdroje příjmů, proti nim stavíme výdaje, pak sestavujeme rozpočet a možnosti jeho výsledku.

Úvod vždy postavím na otázce odpovědnosti. Jakou odpovědnost mají k životu a ke všemu, co se kolem nich děje, tak budou jednou žít. Začínáme sepnutými rukama. Je pak zajímavé, když jim položí otázku, jakou míru odpovědnosti mají už teď, sedět, sedět, jak se ruce rozevírají, jak po sobě koukají, jestli je to 10 nebo 20 centimetrů nebo silní chlapi roztáhnou ruce dokořán. Řekneme si i o tom, za co jsou odpovědní už dnes a za co odpovědnost nést nemohou.

■ Jaká je finanční gramotnost českých dětí?

Finanční gramotnost má u každého úroveň takovou, jak žije, v jakém prostředí, v jakých podmínkách, v jaké rodině. Finanční gramotnost ale neodpovídá to-

mu, co současný finanční trh u nás obsahuje a nabízí. Dětem vůbec nejsou cizí pojmy jako alimenty (výživné), sociální dávky, důchod, výplata, podpora v nezaměstnanosti, protože se s tím ve svém životě setkávají. Ale málo vědí, jak s penězi pracovat, jak důležitý je rozpočet, neznají jejich hodnotu. Tady si myslím, že má škola obrovský prostor pro vzdělávání dětí i rodičů.

■ Umějí zacházet s kapesným?

Umějí i neumějí, záleží na tom, jak je k tomu rodiče vedou. Jedna z prvních informací, kterou jim říkám, je ta, že už od dvou od tří let jsou vlastníci jedné banky, ovládají ji, hospodaří s ní. Oni si pak uvědomují, že je to kasička, pokladnička. Pokud jim rodiče řeknou, na co peníze mají a na co je mohou použít, tak se s tím musí naučit pracovat. A přiznají, že když je utratí hned, podruhé už je nemají. Některé děti třeba kapesné nedostávají, rodiče jim dávají peníze podle jejich potřeby. Vedu je k tomu, že i kapesné je zdroj příjmu a je třeba si ho rozpočítat.

■ Mluví s nimi rodiče o penězích?

Jak kde. Pokud je rodina dobře situovaná, tak to většinou berou jako samozřejmost a o penězích se příliš nemluví. Ale bavím se s dětmi, zda jim rodiče zařídili nějaký finanční produkt, třeba stavební spoření nebo úrazové pojištění, a když sportují, o tom většinou povědomí mají. Pokud jsou

V tom, že si žáci mohou vyzkoušet vést rodinu. Jedná se o čtyřčlennou rodinu, kterou musí udržet zdravou a šťastnou. Přitom musí v časovém úseku našetřit na dovolenou. Vždycky jim na tabuli představím jednotlivé postavy. Je to táta, máma, dcera, syn. Každý má své potřeby. Dcera se ráda obléká, syn hodně jí. Mají tam i ledničku, kterou musejí naplnit.

K tomu ještě musí řešit nahodilé situace, které nastanou. Ovládají rodinu, a co se může stát nejhoršího, je to, že neudrží rodinu zdravou a někdo z rodiny může zemřít.

klad. Učitelé pečlivě sledují přednášku, dělají si poznámky a v následujících hodinách se k něčemu vrátí a zařadí to, co považují za důležité, do výuky i v následujícím školním roce.

■ Jak důležitá je v otázce finanční gramotnosti činnost školy?

Činnost školy je velmi důležitá. Některé školy mají i kroužek finanční gramotnosti.

Foto archiv OVB Allfinanz

v rodině finanční problémy, děti to velmi pociťují a uvědomují si situaci, že si mohou něco koupit, až budou mít rodiče výplatu.

■ Je rozdíl ve vnímání finanční gramotnosti mezi jednotlivými školami?

Není, školy si velice dobře uvědomují nutnost výuky finanční gramotnosti a vnímají ji jako velice potřebnou a samy hledají způsoby, jak výuku provádět, čím ji obohatit, kde získat potřebné informace.

■ Výuka je univerzální nebo se přizpůsobuje dané skupině?

Po úvodní hodině přizpůsobuji výuku dané skupině a tomu, jak jsou schopni vnímat a jak jim položí otázku, jakou míru odpovědnosti mají už teď, sedět, sedět, jak se ruce rozevírají, jak po sobě koukají, jestli je to 10 nebo 20 centimetrů nebo silní chlapi roztáhnou ruce dokořán. Řekneme si i o tom, za co jsou odpovědní už dnes a za co odpovědnost nést nemohou.

■ Výuka je povinná, nebo dobrovolná?

Zatím je to v rámci povinného předmětu společenská nauka nebo to někdy bývá v hodinách výpočetní techniky, protože do toho spadá on-line interaktivní hra Moje familie.

■ V čem je dobrá hra Moje familie?

Což jim přijde humorné, ale uvědomují si to. Zapisují si i jejich výrazy při hře, které oni prezentují, a na tom je vidět, že se dokážou nad situací zamyslet. Když musejí tatínkovi zaplatit dvakrát pokutu, tak se neudrží a řeknou, táto, co děláš, kdo to má pořádek platit. Nebo – pořádek jenom platím, to je děs, proč není šťastná, když má prachy, jsem z nich unavený. Někdo ušetří na luxusní dovolenou, někdo jde na dluh, někdo utrápí rodinu brigádami a přes-čas, někdo pošle mamku do lázní a tátu na ryby. Je to jen hra, ale jde o to, aby si to zkusili. Pokud si hru zahráje i učitel, je to teprve zábava a žáci to berou. Jsou totiž přesně takoví, jací mají být – rozpustilí, trochu lehkovážní, ale dokážou se nad situací zamyslet a reagovat tak, jak to odpovídá jejich zkušenostem a osobním podmínkám v rodině.

■ Cítíte po letech, kdy se projektu věnujete, posun k lepšímu?

Určitě ano, protože každý rok, kdy se vrátím do školy, je vidět, že finanční gramotnost je na jiném úrovni než v roce předchozím. Žáci se lépe orientují, znají spoustu výrazů z finančního trhu, komentují je, dokážou dát pří-

vím, že školy si do výuky zvou i zástupce bank nebo pojišťoven a zpestří tím hodinu vyučování.

■ Měla by se výuka finanční gramotnosti objevit na každé škole?

Rozhodně ano. Finanční trh se vyvíjí tak rychle a tak závratnou rychlostí, že je potřeba se tomu věnovat.

Pokud je rodina dobře situovaná, tak děti peníze berou jako samozřejmost a rodiče s nimi o nich většinou nemluví

Každý by měl znát svou finanční situaci, své možnosti, zbytečně se nezadlužovat. A také se nenechat ovlivnit klamavou reklamou. Uvědomit si, že peníze nás provázejí celý život, a proto je nutné se s nimi naučit pracovat.

■ Kde mají žáci největší mezery?

Právě v neznalosti finančních pojmů a jejich podstaty. Třeba otázka debetní, kreditní, a bonu-

sová karta. Když jim ukážu kartu k mému účtu a zeptám se, co je to za kartu, všichni volají kreditka. Říkám jim, že to není kreditka, ale oni se hádají.

Vysvětluji jim, že toto není kreditní, ale debetní karta k mému účtu. A peníze, které tam mám, si můžu utratit, aniž bych je musela vrátit. Jakmile máte kreditní kartu, peníze, které z ní utratíte, musíte vždycky vrátit. Tohle právě nevědí a pak se třeba i ptají, jak řešit tu a tu situaci a co to znamená.

■ Je něco, co vás pozitivně překvapilo na znalostech žáků?

Spíše to, jak pozitivně hodnotí výuku a hru a náš společně strávený čas. Je to velmi zajímavé, pěkné a z jejich reakcí vidím, že je to baví, zajímá a že výuka má smysl a že si spoustu věcí uvědomují.

■ Je rozdíl mezi žáky v osmé a deváté třídě?

Je. U dětí je každý půlrok strašně znát. Jsou mezi nimi rozdíly i podle toho, z jaké rodiny a z jakého prostředí pocházejí.

■ Je tohle podle vás ideální věk pro výuku finanční gramotnosti, nebo by se mohlo začít už dříve?

Může se začít už i dříve, klidně i ve školkách, když si děti hraji na obchod. Finanční gramotnost se dá učit v každém věku, jen se tomu věku a potřebám musí přizpůsobit.

■ Uvědomují si, jak je těžké vydělat peníze?

Většinou ano, záleží také na tom, jak je rodina situovaná, v jakých profesích a oborech rodiče pracují. Třeba když maminka pracuje jako pokladní v hypermarketu nebo kadeřnice. Nebo když otec pracuje v těsměnném provozu nebo jako řidič kamiónu, kterého týden nevidí.

■ Kolik žáků za rok absolvuje vaši přednášku?

V průměru je to 100, 140 žáků za rok. Za celkovou dobu působnosti je to přes 800 žáků.

■ Máte pak zpětnou vazbu na výsledky?

Ano, mám. Než začnou hrát hru, musí nejdříve absolvovat test. Pokud pozorně poslouchají přednášku, znají odpověď na všechny otázky, výsledek testu znají hned. Učitelé mohou výsledek použít i pro známku. V kolovém přehledu škol pak vidím, jak jednotlivé školy uspěly mezi všemi přihlášenými v testu i ve hře.

■ A jak je to s dospělými, mají zájem o finanční gramotnost?

Mají. A také se hodně ptají, ale spíše v soukromí. Spoustu toho vědí a dozvědí se z médií, ale ne-

Moje familie

Moje familie je zábavně-vzdělávací projekt společnosti OVB Allfinanz, a. s., jehož cílem je výuka finanční gramotnosti nejen na základních školách. Žáci absolvují teoretickou přednášku, jejich znalosti prověří test a součástí výuky je rovněž interaktivní on-line hra Moje familie. V této hře žáci ovládají čtyřčlennou rodinu a cílem hry je to, aby se žáci naučili hospodařit s rodinným rozpočtem.

Moje familie je populární v Česku i na Slovensku, know-how toho konceptu se uplatnilo také na Ukrajině, kde OVB rovněž působí a angažuje se tam při tvorbě vzdělávací koncepce finanční gramotnosti na školách. V České i Slovenské republice se projektu zúčastnily už desítky tisíc žáků ve stovkách škol.

mojefamiliie

dokážou se v tom orientovat, zpracovat to a využít ve své situaci a potřebě.

■ Jak jsou na tom Češi s finanční gramotností dnes?

Určitě je tu posun k lepšímu. Myslím si, že to jde dobrým směrem, ale pořád vidím největší problém v tom, že chybí znalost finančních pojmů a orientace na finančním trhu, který je tak obsáhlý. Také je důležité, aby lidé vzali peníze jako svého partnera a ne jako nutné zlo, aby se nebáli o penězích hovořit s odborníky a vzdělávali se nejen prostřednictvím internetu.

Největší mezery jsou v neznalosti finančních pojmů a jejich podstaty

■ Kde mají dospělí největší mezery?

Záleží na tom, v jaké věkové kategorii se nacházejí. Mladí velmi dobře ovládají počítačovou techniku, pro ně internetové bankovníctví není žádný problém, ale často chybí větší míra odpovědnosti. Řekla bych, že orientace na finančním trhu vzhledem k jejich finančním možnostem a k tomu, co je v jejich životní etapě a konkrétní situaci důležité. Je to dáno dobou, chceme mít všechno hned a teď, proto se mnozí bezhlavě zadlužují, a navíc peníze na úvěr vám nabízejí na každém kroku. Nemohu si přece půjčit peníze jen proto, že mi někdo odpustí několik splátek. Podstatné je to, jak zvládnou ty splátky, které uhradit musím. Začínají se vytrácet lidské hodnoty a skutečné životní potřeby, obklopujeme se něčím, co pro naši existenci není vůbec důležité.

■ Je to náročnější i pro vás, že se musíte neustále vzdělávat a sledovat nové trendy?

Vzhledem k tomu, že se blíží k důchodovému věku, přiznávám, že je to náročné, ale hodně, hodně zajímavé. Podstata je ale stále stejná. Příjmy versus výdaje, rozpočet a jeho možnosti, práce s penězi ve vztahu k budoucnosti, ať už té blízké, nebo vzdálené. Zkrátka v budoucnosti strávíme celý svůj život a také se celý svůj život učíme a vlastně je hezké objevovat pořád něco nového.

Stranu připravil Jiří Tichý

VE SVĚTĚ FINANČÍ JSME JAKO DOMA

PROTO JIŽ 23 LET RADÍME S RODINNÝMI FINANCEMI

OVB
Allfinanz, a. s.